

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 6 (8694)

8 ФЕВРАЛЬ

2018 йыл

КИШИ ЮМА

УВЫТ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

РЕСПУБЛИКА ЕРИНДЕ

Журналистлердинъ сорауларына
яваплаганлар

Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын юритувщи Владимир Васильев эм республикага конакка келген Татарстан Президенти Рустам Минниханов эки республика арасында туъзилген келисувдинъ тамамында журналистлер сорауларына яваплаганлар.

Республика етекшилерине сол келисувдинъ энъ де керекли эм пайдалы йоллары акында хабарламага тилегенлер.

«Баслапкы йолымыз, ол, элбетте, савда-экономикалык катнасувлар. Татарстан – ол машина курылысы, нефтехимия эм нефть асыллашшы предприятиелери, тамаказык промышленности оьренген куватлы регион. Дагестан да шагыр, коньяк, авыл хозяйствосы, промышленность тармаклары ягыннан куватлы республика болады. Сонынъ ушинъ буюгуьнлерде бизим регионларымыз арасында тутылтаган бир миллиард оьлшемли савда айланысы – ол коьп тувыл. Буюгуьн биз коьп функционаллы орталыгында болып, сиз технологиялар эм усталарды аьзирлевдинъ йогары оьлшемине етискенинъизди коьр-

дик. Биз сизинъ сулыбынъызды эс берип уйренермиз эм соны оьзимизде таралтармыз. Соны ман бирге сизге туризмди, дин катнасувларын, билимлендирувди, курылысты, турак уй-коммуналлык, эм энъ де маьнелиси – архитектура тармакларында катнасларынъызды туьрлентпеге эм кайдай талаплавлар эм баьри зат та калай болмага керегин карап коьрмеге керек болады. Дурысында, сизде аьрув ава шартлары, ийги аьдемлер, уйкен потенциалынъыз бар. Биз мунда болганымызга бек суьйинемиз», – деген Татарстан Президенти.

Оьз кезуви мен журналистлер Дагестан етекшисиннен неге ис сулыбы ман боьлисув ушинъ Татарстан Республикасы сайланган экен деп сораганлар. В.Васильев ол элимизде алдышы регион деген. «Олар мил-

лиард маьнет акшадынъ налогларын йыйнайдылар, оларда бир куьн ишинде 2 миллион доллар инвестициялар келтириледи. Татарстан оьз бюджетин тергеп болады эм сол себептен бизге олардан коьп затка уйренмеге керек болады. Олар бюджет кайтип шыктажланувын аьр дайым тергеп туратаган 100-ге ювык коьрсетимлер шыгарганлар. Бизге ол зат етиспейди. Бюджет пен халкка коьп ийги ислер этпеге, соны ман бирге чиновниклердинъ, влаьстинъ бюджетке коьз кызувын да тайдырмага болады. Биз баьри затка да алдыда бараганлардан уйренмеге керекпиз. Мен Татарстан Президентине эм онынъ ис йолдасларына тилегимизди кабыл эткенлери ушинъ разылыгымды билдирем», – деп белгилеген В.Васильев эм олардынъ ис сулыбы Дагестанда куланылаыгына сендирген.

Коьлем информация амалларынъ ваькиллери солай ок регионлар кайсы йоллар бойынша бир-бириси мен куьндеслик юритеек экен деп те кызыксынганлар эм йорык ок та эш бир куьндеслик те йок деген явап алганлар.

«Куьндеслик – ол илгери оьрлентуьвши сезим, ама дослыктынъ баска законлары бар. Биз аьли тек бизим республикалар арасында катнасувларымызды туьземиз. Солардынъ кайдай болаягы коьп ягыннан сиз сол затты калай аьлде язувынъыз бан байланыслы болаяк. Биз буюгуьн баьри затты да айттык. Сиз эгер куьндеслик акында язсанъыз, бир аз дурыс болмас», – деп аьнлаткан В.Васильев.

Татарстан етекшиси де солай ок бизим республикалар арасында куьндеслик йок, регионлар ушинъ коьп пайда этпеге деген борыш бар деп белгилеген.

Ислеп турмага шакырды

Янъыларда оьзи кол баскан «Дагестан Республикасынынъ Оькиметининъ куллыгын тыйып турмага» деген Указын эскерип, регионнынъ етекшисининъ куллыгын юритувщи министрлер кабинетининъ янъы сырасы толыстырылганша ислевин бардырмага шакырды.

Тезден Дагестаннынъ Халк Йыйынына Дагестаннынъ премьер-министрининъ орынына ойласылмага янъы кандидатура салыная-

гын билдирди. Соны ман байланыста парламенттинъ фракциялары ман эм комитетлери мен маслагатласув озгарылаяк.

Республикадынъ Аькимбасынынъ куллыгын юритувщи Анатолий Карибовты кесек заманга Дагестан Республикасынынъ Оькиметининъ председателининъ куллыгын юритувщи эсабында билдирди.

«Аьдемлер яшав ийгиленгенди карайдылар, оларга керек тувыл кайдай да бир белгилерге коьре

бириккен туьркимлер, оларга биз куллык этпеге борышлы халк керек. Бизим мырад каты эм ашык кепте белгиленген: соьз бен тувыл, ис пен коррупцияга карсылык этуьв, олардынъ яшавга, экологияга, сапатлы коммуналлык аьжет битируьвлерге, сонынъ ишинде газ, ярк эм баскалар болып, яшавга кавыф тувдырмайтаган, ийгилик болатан курылыска ыхтыярларын тутув эм коьплеген баска затлар», – деп белгиледи Владимир Васильев.

тынъ кандидатурасын коьрсеткен эди. Сессияда депутатлар А.Здуновтынъ кандидатурасын якладылар. Сессиядынъ куллыгы акында кенъейтилген материал газетадынъ кезекли номеринде баспаланаяк.

А.Здунов оьзининъ соьзинде: «Биз Дагестаннынъ ол кавыфсыз эм сенимли регион деген имиджин кайтадан тургузув уьстинде куллык этеекпиз», – деген.

УКАЗ

ГЛАВЫ РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

Об отставке Правительства Республики Дагестан

В соответствии со статьями 78 и 91 Конституции Республики Дагестан **п о с т а н о в л я ю:**

1. Объявить об отставке Правительства Республики Дагестан.
2. Возложить временное исполнение обязанностей Председателя Правительства Республики Дагестан на Карибова Анатолия Шамсутдиновича.
3. Поручить Правительству Республики Дагестан продолжить выполнение своих функций до формирования нового Правительства Республики Дагестан.
4. Признать утратившим силу Указ Главы Республики Дагестан от 6 октября 2017 г. № 265 «О временном исполнении обязанностей лицами, замещающими отдельные государственные должности Республики Дагестан и должности государственной гражданской службы Республики Дагестан» (Официальный интернет-портал правовой информации (www.pravo.gov.ru), 2017, 9 октября, № 0500201710090006).
5. Настоящий Указ вступает в силу со дня его подписания.

Временно исполняющий обязанности
Главы Республики Дагестан

В. Васильев

г. Махачкала
5 февраля 2018 года
№ 20

Артем Здуновтынъ
яшав йолы

А.Здунов 1978-нши йылдынъ 18-нши майында Казань каласында тувган. Казаньдеги финанс-экономикалык институтын 2000-ншы йылда оқып кутарган.

1996-1998-нши йылларда – КФЭИ студентлер профкомынынъ председателининъ орынбасары.

2000-2001-нши йылларда – страхование бойынша специалист, «Промышленная страховая компания» ОАО ишки аудиторы.

2001-2004-нши йылларда – Казаньдеги финанс-экономикалык институтыннынъ аспирантурасында оқыган.

2004-2006-ншы йылларда – Казаньдеги финанс-экономикалык институтыннынъ макроэкономика эм экономика теориясынынъ кафедрасынынъ преподаватели.

2006-2010-ншы йылларда – «Центр перспективных экономических исследований Академии наук Республики Дагестан» ГУ илми бойынша директорынынъ орынбасары.

2010-2014-нши йылларда – Татарстан Республикасынынъ экономика министрининъ орынбасары.

2014-нши йылдынъ октябриннен – Татарстан Республикасынынъ экономика министри.

ДР Халк Йыйынынынъ кезекли сессиясы акында

Информациялык билдируьв

Туьнегуьн Дагестан Республикасынынъ 6-ншы шакырувынынъ Халк Йыйынынынъ XVIII сессиясы болып оьтти. Сессиядынъ алдында Дагестан Республикасынынъ Аькимбасынынъ куллыгын юритувщи Владимир Васильев республика парламентининъ депутатларына Дагестан Республикасынынъ Оькиметининъ Председателининъ ис орынына Артем Здунов-

РЕСПУБЛИКАДА

Йогары дережели чиновниклер ысланган

Бу юма дуьйсемби куьн Дагестанда юритилип турган коррупцияга карсы уйкен операция йорыгында республикадагы ФСБ куллыкшылары ети йогары дережели чиновниклерди следствие куллыгын юритуьв уьшин ыслап Москвага еткергенлер. Солардынъ сырасында – Дагестан Республикасынынъ Оькисметининъ Председателининъ куллыгын юритуьвщи Абдусамад Гамидов, вице-премьерлер Шамиль Исаев, Раюдин Юсуфов.

«Баьрисе бу операцияда орталык ФСБ эм МВД-нынъ онлаган оперативниклери, СКР следователи ортакшылык этедилер», – деп билдирген «Интерфакска» белгиле бир аьдем. Онынъ айтувы ман, ыхтыяр саклавшы органлары Дагестандагы бюд-

жет карьжлары, ал деп савлык саклав тармагынынъ карьжларынынъ дурыс шыктажланувын тергейдилер.

19-ншы канътарда ис ыхтыярларын артык кулланганы уьшин Махачкала аькимбасы Муса Мусаев ысланады эм эки куь-

ннен капалады. Следствие исининъ белгилеви мен ол ер майданларын сатувы ман республикага 80 миллионнан артык маьнет акшадынъ йойымын келтирген. 26-ншы канътарда Эссентуки кала суды оны кесек заманга ис орыныннан босаткан. Аьлиги заманда М.Мусаевтен Владикавказда сорав алынады.

Быйыл канътарайынынъ ызында Дагестанга Москвадан прокурорлар, ФСБ эм МВД куллыкшылары эсабында Россия Федерациясынынъ Генераллык прокуроры

Иван Сыдоруктынъ етекшилиги мен регионаллык чиновниклердинъ ис аьрекетин тергев ниети мен айырым комиссия келген.

Йогарыда белгиленген чиновниклердинъ уйлеринде тинтуьв ислери юритилген. Солардынъ сырагысында А.Гамидовтынъ уйиннен ТТ маркалы алтын тапанша, солай ок «Беретта», ПМ маркалы тапаншалар, эки Калашников автоматлары эм баска туьрли савыт алатлары табылып алынган.

1-нши увьт куьнинде ыхтыяр

саклавшы органлар куллыкшылары Табасаран район администрациясында тинтуьв ислерин оьткергенлер.

2-нши увьт куьнинде Махачкаладынъ Совет район суды 10 куьнге каладынъ бас архитекторы Магомед Гитиновты оьз ис ыхтыярларын артык кулланганы уьшин ысланган.

Аьли уьшин тутылган бир чиновникке де куьналев коьрсетилмеген. Ол зат тинтуьвлер эм сорастырув ислери кутылганнан сонъ белгиле болаяк.

БИЗИМ ЗАМАННЫНЪ БАБТИРЛЕРИ Атынъ сенинъ яшар

Су-25 летчиги Роман Филипов баьтирше оьлгеннен сонъ, Россиядынъ йогары атагы – Россия Федерациясынъ Баьтири деген атка тийисли этилинди.

Уьстимиздеги 2018-нши йылдынъ 3-нши февралинде Сирияда караклар Роман Филиповтынъ самолетын урганлар. Ол от токтатылув бойынша буйрыгынынъ толтырылувын тергев ниетте, «Идлиб» дезэскалация ерининъ уьстиннен ушкан. Летчик авада самолетын болган шаклы ысламага шалыскан эм командованиесини туьскен аьлин билдирип уьлгирген. Роман Филипов самолетыннан парашют пан караклардынъ колындагы Телль-Дебес ерине туьседди. Майор караклар ман яшавынынъ ызгы такыйкасына дейим штатный савыгы ман атыскан, оьзине оларды янастырмакса шалыскан. Россия офицери ядынъ колына туьспес уьшин, оьзин граната ман аткан эм касындагы каракларды оьлтирген. Онынъ ызгы соьзлери: «Бу сизге йигитлер уьшин» эди.

Роман Филипов сулыплы летчик болган эм каракларды йок этуьв бойынша онлаган согыс борьшларды усташа толтырган. Ол Краснодардагы летчиклер йогары согыс авиационный училищесинде оькыган. Сонъ Алыс Куьнтуварда службасын баслаган. Р.Филиповтынъ аты абырайлы, билимли летчик деп белгиле болган.

Сирия еринде коьп Россия аьскершилери йигитше янларын бергенлер, айтпага: Ф. Журавлев, О. Пешков, А. Позынич, А. Прохоренко, А. Ерыгин, А. Окладников, В. Панков, А. Тимошенков эм коьп баскалар. Россия оьз баьтирлерининъ атларын дайымларга эсинде саклар.

Н. КОЖАЕВА.
Суьвретте: Р. Филипов.

РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Сайлавлар закон негизинде оьткерилсин

Ясы етеген эм асыравсыз калган балалар акында каьр шегуьв эм оларга бас-коьз болув – ол тек айырым аьдемлердинъ тувьл, соны ман бирге патшалыктынъ да кайгысы. «Ногайский район» МО администрациясынъ кезекли аппарат кенъесинде оьткен 2017-нши йыл узагында район администрациясынъ балалар акында каьр шегуьв эм оларга бас-коьз болув бойынша боьлигининъ ис аьрекетин акында сонынъ етекхиси Лейла Аджигова соьйледди. (Сонинъ акында материал газетамыздынъ кезекли номеринде баспаланаяк).

Кенъести юритуьвщи «Ногайский район» МО администрациясынъ аькимбасынынъ биринши орынбасары Хамидулла Саитов быйыл 18-нши мартта Россия Федерациясынъ Президентин сайлавлар ман байланыста Дагестан Республикасынъ Халк Йыйынынъ Председатели Хизри Шихсаидовтынъ тапшырувы ман районга келген ДР Халк Йыйынынъ депутаты Мурзадин Аvezовка соьз берди.

М.Аvezов 2-нши февральде баьри район мектеблерин оькып кутарган мерекешилерди кутлады. Муннан сонъ ол 2018-нши йылга каьыл этилинген эм 2019-ншы эм 2020-ншы йылларга республика бюджетининъ прогнозлары ман йыйылганларды таныстырды. Республика парламентининъ ваькилининъ айтувы ман, быйылгы бюджеттинъ хыйлы кесеге социаллык политикады демевлевге каратылган.

Депутаттынъ соьзи мен Ногай районы республикада яшавшылар саны аз болган районлар эсабына киреди. Тек сога карамастан, район йыл бой-

ынша 106 миллион маьнет акшадынъ налогопрын республика бюджетине йибередди. Ол сан баска районлардыкына коьре 2-3 кереге артык.

М.Аvezов яньыларда республика парламентининъ кезекли сессиясы болып оьткенин билдирди. Депутатлар яньы республика прокурорын беркитилер, ол – Денис Попов. Яньы республика прокуроры Дагестанда закон йорыклары алды йолды алув уьшин баьри куьшин де салар деп сенемиз деди.

Депутат келеяткан сайлавлар акында соравда айырым токталды. Онынъ айтувы ман, республика депутатларына ерли муниципаллык образованиелерине сайлавларга сайлавышларды келтируьвге демевлик этпеге деген тапшырма берилген. Ол затгы онъарув енъыл тувьл. Дурыс, район еринде

келеяткан сайлавларга аьзирленуьв куллыгы юритиледи. Айырым исти бу яктан «Шоьл тавысы» республикалык газетасы бардырады. Яньыларда онынъ бетинде район ериндеги ямагат советлерининъ етекшилерининъ сайлавларды таза кепте озгарув акында Шаькурувы баспаланган. «Республика яшавшыларынынъ хыйлысынъ сайлавларга карасы ийги тувьл. Айткандай да бар, Дагестан оьткен сайлавларда сайлав йорыкларын бузув бойынша сав элимизге «занъырады». Сонинъ акында биз айтканмыз. Мен район администрациясы келеяткан сайлавларды таза кепте озгарар деп ойлайман», – деп белгиледи М.Аvezов.

Оьзининъ соьзинде район аькимбасынынъ орынбасары Х.Саитов 18-нши мартта болып озаьк сайлавларга ийги кепте аьзирленмеге керегин белгиледи. «Биз амал болган шаклы келип турган сайлавларга сайлавышлардынъ келуьвин канагатламага борьшшымыз», – деди ол.

Район етекхисининъ орынбасары Баймагомед Ярлыкапов келип турган сайлавларга аьзирлик коьруьвди эм соларды озгарувды уйгынлавга Ногай район сайлав комиссияларына коьмек этуьв бойынша ис туьркими туьзилгенин (газетамыздынъ ызгы номеринде баспаланган) билдирди эм сонынъ сырасын оькыды.

Б.Ярлыкапов «Ногайский район» МО администрациясынъ карары ман район йыйынынъ депутаты Рустем Гапаров быйылдынъ 1-нши февралиннен район аькимбасынынъ коьмекхиси этилинип беркитилгенин билдирди.

М. ЮНУСОВ.

Сайлавларга аьзирлик коьриледди

Яньыларда Ногай район администрациясында РФ Президентин сайлавга багысланган кенъес озгарылды. Кенъе-

стинъ куллыгында ДР Кавьфсызлык советининъ председателининъ орынбасары А.Салихов, ДР РИК агзасы Д.Гасанов,

Ногай районнынъ аькимбасынынъ орынбасарлары Х.Саитов, Б.Ярлыкапов, авьллардынъ аькимбаслары, солай ок ямагат организациялардынъ ваькиллери ортакшылык этилери.

Кенъесте Ногай районнынъ Ямагат советининъ председатели Э.Саитов сайлавларда баьри де 21 сайлав участокларда ямагат организациялардан 42 каравшылар катнасягын айтты. А.Салихов участоклар РФ Президентин сайлавга калай аьзир екенлигин тергемеге келгенлерин билдирди. Онынъ айтувына коьре, Республика Аькимбасынынъ куллыгын юритуьвщи РФ Президентин сайлавлар-

га уйкен маьне бередди.

Д.Гасанов белгилегенлей, республикалык сайлав комиссия участок комиссиялардынъ председателиери уьшин семинарлар озгары. Эгер Ногай районда сондай семинар керексе, озгармага боладылар.

Ногай район аькимбасынынъ орынбасары Б.Ярлыкапов белгилегенлей, сайлавларга аьзирлик районда толы кепте юреди. Сайлавларга шаькыратаган баннерлер аьзирленедилер, бюллетеньлер сакланаяк меканларга темир шилтерлер салынаяк, видеотехника болаяк. Махачкаладан келген конаклар сайлавларга аьзирликти еринде коьруьв уьшин авьлларда да болдылар.

РАЙОН ОРТАЛЫГЫНДА

Эндигиси бу ис заманында этилеек

Яньыларда «село Терекли-Мектеб» СП МО-сыннынъ Депутатлар йыйыныннынъ сессиясында «Терекли-Мектеб» авьл ериннен туьрли калдыкларды (коькысты) шыгарувга тарифлерди туьрлендируьв акында» деген сорав ойласылды. Сол 27-нши сессияда каьыл этилинген карардынъ негизинде «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасынынъ токтасы каьыл этилинип, энди-

гиси калдыкларды (коькысты) коьклик пен аькеттируьв уьшин аьр уьйден 40 маьнет акша кадери тоьленмеге кереги белгиленди.

Бир кесек болжалда уьй-уьйде йыйналып калган калдыклар (коькыс) заманы ман аькетилмей калганга «Терекли-Мектеб» МУП Терекли-Мектеб яшавшыларыннан сол онъайсызлык уьшин кеширим тилейди. Узак заман калдыклар

тиелетаган коькликке ярастырув ислер (ремонт) этилди.

«Терекли-Мектеб» МУП район орталыгы – Терекли-Мектеб авьл яшавшыларына калдыкларды (коькысты) аькеттируьв мен байланыс-лы налогты заманында тоьлемеге тилек салады. Налогты «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясында тоьлемеге болады.

РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Йыйынлар эм бас шаралар планлары беркитилген

«Ногайский район» МР администрациясында 2018-нши йылдын биринши ярым йылы – январь-июнь айларына өткерилмеге каралатаган йыйынлардын эм бас шаралардын планлары район акимбасы Мухтарбий Аджековтын айырым токтасы ман беркитилгенлер.

«Ногайский район» МР администрациясынын быйылдын алты айы ишинде белгиленген Йыйынлар планына коьре, 21-нши февральде Ногай районынын ЦРБ коллективинин район еринде савлык саклавды модернизациялав эм оьрлентуьв, халкты баслапкы медикосанитар ярдамы ман канагатлавы яктан Ногай районынын регионаллык программаларын яшавга шыгарув бойынша ис аьрекети акында коллегия йыйыны өткерилеек.

Йыйынлар планына соны ман бирге 19-ншы апрельде Ногай районынын 2017-нши йылда социал-экономикалык оьрленуьвинин ис тамамлары эм 2018-нши йылга прогнозлары бойынша «Ногайский район» МР администрациясынын коллегиялык йыйыны озгарылаяк.

Беркитилген План ман келисли кепте 2017-нши йылда эм 2018-нши йылдын 1-нши кварталында Дагестан Республикасынын кавыфсызлык советинин протокол карарларын эм республикада ыхтыяр йорыкты канагатлав бойынша Координационлык кенъесинин карарларын

толтырув акында йыйыны да өткерилмеге каралган. Соны аьзирлев бойынша район администрациясынын юридический сораулары эм Антитеррорист комиссиясынын аьрекетин канагатлав бойынша боьлиги яваплы.

Йыйынлар планында белгиленгенлей, быйыл 21-нши июньде район ыхтыяр саклавшы органларынын, наркотиклердин таралувына карсылык этуьв бойынша район комиссиядын, наркотиклер мен куьрес юритуьв бойынша ямагаттын биргелесип куллык этуьви акында район администрациясынын коллегиялык йыйыны да озгарылмага тийисли.

Солай ок Йыйынлар планында 2018-нши йылдын яз айларында балалардын тыншаювын уйгынлав акында сорау да ортага салынып ойласылаяк. Соны аьзирлев уьшин район билимлендируьв боьлиги мен район администрациясынын «Яслык» МКУ яслар орталыгы яваплы боладылар.

Уьстимиздеги йылдын биринши ярым йылы узакгында «Ногайский район» МР администрациясынын беркитилген Баслап-

кы шаралар планына коьп маьнели кызыккы эм пайдалы ис амаллары киргистилген. Айтпага, январь-февраль айлары ишинде район ериндеги учреждениелеринин, организациаларынын, авыл поселениелер МО-ларынын өткен 2017-нши йыл уьшин ис тамамларын келтируьв шаралары белгиленген эм солар аьлиги заманда юритилип туры. Соны ман бирге быйылдын алты айы узакгында район администрациясынын акимбаларынын, онын орынбасарларынын, авыл поселениелер МО акимбаларынын халк пан йолыгыслары өткерилмеге каралувы ийги демократиялык абытлары болып саналады. Сол ок ис болжалы ишинде эки айда бир кере яде керекли заманда район администрациясынын советлеринин, комиссияларынын кенъеслери, ерли самоуправление органларынын куллыкшылары ман семинар-кенъеслери де иркуьвсиз аьзирленип юритилмеге тийисли.

Бас шаралар планына коьре, февраль айында район школалары бойынша «Тувган тилдин ийги окытуьшысы» деп аталган аьдетли республикалык конкурсынын район кезгинин өткерилуьви де оьсип келеяткан яс несиллер арасында оьз ногай тилин сыйлап билуьвге эм уьйренуьвге сенимли абыт

болып саналады.

Быйыл 18-нши мартта болып озаяк Россия Президентин сайлауларды район эм авыл поселениелер администрациялары, район территориаллык сайлав комиссиясы тийисли закон негизинде өткермеге кереги Бас шаралар планынын негизли ислеринин бири-си болады.

Соны ман бирге быйыл апрельде район еринде айтувлы суьврети, ДР саниятларынын ат казанган аьрекетшиси Сраждин Батыровтын эстелигине багысланган юмалыгы да белгиленген. Июнь айында ДР ат казанган саниятлар аьрекетшиси, белгили ногай скульпторы Кошали Зарманбетовтын 60 йыллыгына, ДР ат казанган маданият куллыкшысы, РФ Язуьшылар эм Журналистлер союзларынын агзасы Тахир Акманбетовтын 65 йыллыгына багысланган мерекели кешликлерди аьзирлеп өткеруьв борышы район маданият боьлиги мен район орталык китапханасына тапшырылган.

Бас шаралар планында солай ок быйылдын февраль-июнь айлары ишинде аьдетли патшалык байрамлары, кеспи куьнлери, аьдетли район конкурслары, фестивальлери, спорт турнирлери, балалар эм яслар уьшин туьрли шаралар эм ярыслар өткерилуьви де белгиленген.

лер мен ис эм конструктивли биргелес катнасларды оьрлендируьв бойынша шаралар коьрилмеге керек. Солай ок кезекли эсап беруьв болжалга ис планга СМИ-лер мен биргелес аьрекет этуьв бойынша шаралар («Ногайский район» МО администрациясынын ерли самоуправление

органларынын аьрекети акында баспаланаяк материаллардын тематика, бу исти толтыруьшылар эм с.б.) белгиленген.

Авыл поселениелер етекшилерине СМИ-лер мен биргелес аьрекет этуьвдин пайдалыгын арттыруьв бойынша куллыкты уйгынламага маслагат берилди.

КИЗИЛЮРТТЫНЪ 55 ЙЫЛЛЫГЫНА

Дагестанда энъ де яс кала

Кизилорт кала (алдынгысы Кызыл авыл) Дагестан Республикасындагы Кизилорт районынын административлик орталыгы болады. Кала Сулак йылгадын ягасында орынласкан. Кала поселениесине, солай ок коьп уйкен болмаган Янъы Сулак, Бавтугай эм Эски Бавтугай авыллары да киредилер. Кизилорт республика орталыгы Махачкаладан 53 шақырым эректе турады. Кала яшавшылар саны – 36 мынь.

Кизилорт каладын тарихи Чир-юрт авылы ман тар байланыслы. Кавказ согысы аьсеринде 1831-нши йылдын куьзинде орыс армиясы беркитилген Чир-юрт авылын кавгаласып алган. Сонын акында сол узактагы эм эстеликли оьзгерислердин катнасуьшысы, поэт Александр Полежаев оьзинин колязбаларында язып калдырган.

1886-ншы йылда Тоьмендеги Чир-юрт авыл ерлерине Самарский губерниядын эгиншилери коьширилгенлер. Оьзлерине янъы болып саналатаган ерлерде олар тамырласув ниети мен авыл хозяйствосын юритип басалаганлар. Бираз кесек заман өткен сонъ мунда темир йол курылысы басланады.

Сулак йылгасы бойы ман оьтетаган Дагестан эм Терский областлери аралыгындагы япсарда, Беслан – Петровск линиясында Чир-юрт станциясын курувга кириседилер. Сонын ювы-

гына бу курылыста катнастаган ишчилер ерлесип баслайдылар, солардын хыйлысы орыслар болганлар. 1894-нши йылда Беслан – Петровск йол линиясы кулануьвга берилген.

1921-нши йылда Дагестан Автономлы Совет Социалист Республикасы туьзиледи. Шойын йолдын янында куралган Чир-юрт поселениеси поселок статусын эм Кызыл авыл деген янъы атты алады. Чир-юртка сонъында 1963-нши йылда кала статусы берилген. Муннан соьнъ каладын атын Кизилорт деп туьрлендиргенлер эм ол Дагестанда энъ де яс деген кала поселениеси болады.

Ерли яшавшылар юзим оьстируьв, малшылык эм койшылык пан каьр шегедилер. Каладын экономикалык оьрленуьвине Ростов-Баку темир йол магистралы, Кавказ деген автомобиль йолы эм аэродром уйкен себебин этеди.

Кизилорт каладын бас байлыгы деп Сулак гидроэлектростанциялар каскады, Чиркей гидростанция сув саклавшы коьли, Сулак йылгадагы балык ыслайтаган коьрнекли ерлер мен бирге кала тоьгериндеги аньшылав ерлери саналадылар.

Калада аварлар, кумыклар, лаклар, орыслар, даргинлер, шешенлер эм баска туьрли миллетлер бирге яшайдылар.

Суьвретте: кала администрациясынын меканы.

ФОРУМ

Уьйретуьв ислерин онъайлы бажарадылар

2018-нши йылдын 13-15-нши февралінде Москва каласында ВДНХ майданында «Насихатшы» деп аталып, Савлайроссиялык, форум озгарылаяк. Сол форум ишинде, «Энъ ийги насихатшылар» деп аталып, эртеректен озгарылган шарасынын тамамлары да келтириллек.

Форумнын бас мырады – насихатшылык коьгалысын оьрлендирмеге эм Россия бойынша ийги этип насихат-

шылык ислерин юритетаганларды излестирмеге.

Форумнын барысында Россия Федерациясынын 85 субъектлериннен, уйкен патшалык корпорацияларынын, федераллык эм регионаллык власть органларынын ваькиллери, аьр бир тармактан алдышы специалистлер катнасадылар. Форум уйгынлавышлар аьзирлеген ислерин йогары дережеде озгармага шалысаяклар.

Г. САГИНДИКОВА.

БАЙРАМ

Яслар уьшин

Россия бойынша суьвгт айынын 17-нши куьни Россия студентлер отрядларынын куьни деп токтастырылган (РСО).

Бу отрядлардын яслар уьшин маьнеси бек уйкен эм пайдалы.

Яслар араларында ис тербиясын коьтерер ниетпен Россия Федерациясынын Президентинин 86-ншы номерли Указы(21.02.2015г.) кабыл этилинип алын-

ган. Сога коьре Россия Федерациясы бойынша, сонын ишинде бизим Дагестан Республикамызда да, бу куьнге рас келип, коьп шаралар озгарылады озгарылувы яслардын кызыксынуьвларын да коьтереди эм сол отрядлардын сыралары да кенъееди.

Г. КУРГАНОВА.

Суьвретте: Россия бойынша студентлер отряды.

КОМСОМОЛДЫНЪ 100 ЙЫЛЛЫГЫНА

Юректе дайымга яслыктынъ саьвлеси

**Быйыл тарихимиздинъ тагы бир белгили бети – Савлайсо-
юзлык ленинши коммунист яслар союзы (ВЛКСМ) курылган-
лы 100 йыл толады.**

Комсомол дегенде бугуьнлер-
де бирер политиклердинъ, мада-
ният, саният аьрекетшилерининъ
шырайлары сыгылады, коьнтилле-
ри бузылады. Сондайлар комсомол,
совет йыллары акында эскерселер
де, тек сонынъ осал ясларын айтып
белгилейдилер. А дурысын айткан-
да, бизим ясуьйкен эм орта ясында-
гы аьдемлердинъ комсомол яслыгы
– ол мутылмас ярык куьнлер, уьй-
кен, коьп озгерислерге толы яшав
эм соны биз таза ой-ниетлеримиз,
саьвлели сенимлеримиз эм алаал
дослыгымыз уьшин баалаймыз.
Комсомол яшавы элимиз акында
ян авырувымыз эм кайгымыз, уьй-
кен эм киши ислеримиз бен толы
эм солардынъ хыйлысы тарихи-
миздинъ байлыгы болып токтаган.
Бизим аьр биримизге комсомол
йылларымыз акында эскергендей
коьп зат бар, сол эскеруьвлеримиз
– ол тек бизим оьткен яслыгымыз
акында ностальгия тувыл. Ол биз-
ге айлак та бек маьнели болган, бир
неше оныйыллыктар артта биз эткен
ислерди коьз алдымызга келтире-
таган, бизди коьнтиллендирета-
ган эм бугуьнлерде де бизге куьш
беретаган комсомол кардашлыгы-
мыздынъ тарихининъ тири бетле-
ри болады.

Комсомол – ол совет яслары-
нынъ коьлем патриот организаци-
ясы. Дуныяда оз сырасына 160
миллионнан артык аьдем йыйна-
ган эм яшавдагы аян коьрсетим-
лери, йигитлиги эм уьйкен ислери
мен мактангандай баска яслар коь-
галысы йок эм болмаган. Граждан
согысы, биринши ис бесйыллы-
ктары, Уллы Аталык согысы йыл-
ларындагы баьтирлик, бузылган
авыл-калаларды кайтадан курув,
тын ерлерди бойсынтув, элимизде-
ги айтылган комсомол курылысла-
ры – бу баьри зат та комсомол.

Совет властининъ биринши
йылында ок сондай уьйкен яс-явка
организациясын туьзуьвди бас-
лавышы эм сонынъ идеологы деп
пролетариат етекшиси Владимир
Ильич Ленин саналады. Дурысын-
да сондай яслар куьплери аьли де
революцияга дейим туьзилгенлер.
Басында яслар баслангыш орга-
низациялары партиядынъ ишинде
курулганлар эм ишчилер мен сту-
дентлерди бирлестиргенлер. Сол
навасыз заманларда студентлер
коьгалысы Россияда энъ де рево-
люционлы ямагат кесеги болган.

1918-нши йылда Граждан
согысынынъ кайнавы шагында
Москвада элимиз бойынша ер-ерде
айырым туьзилген яслар органи-
зацияларыннан келген делегатлар-
дынъ биринши курылтайы болып
оьткен. Курылтай делегатларын
дурыслык негизинде янъы патша-
лык туьзилсин курув ортак бир
ниети бирлестирген. Курылтай-
дынъ ашылатаган куьни, 29-ншы
октябрь, тарихке 22 мынъ аьдемди

бирлестирип туьзилген ленинши
комсомолдынъ тувган куьни болып
саналады. Басында ол РКСМ – Рос-
сия ясларынынъ коммунист союзы
деп аталган. 1924-нши йылда орга-
низацияга Лениннинъ аты берилуь-
ви мен байланыста ол РЛКСМ деп
аталып баслайды. Сонъгы ВЛКСМ
атын комсомол 1926-ншы йылда
оьзининъ VII курылтайында алган.

Граждан согысы йылларын-
дагы айтувлы комсомолшыларды
эсимизге алайык: 14 ясында согы-
ска оьз эрки мен кеткен белги-
ли совет балалар язувшысы Арка-
дий Гайдар, сав элге данъклы язув-
шы Николай Островский (онынъ
язган «Как закалялась сталь» деген
китаби коьплеген яс несиелерди
йигитликке, патриотизмге тербия-
лаган), «Чапаев» деген фильмдеги
Анка пулеметчицанынъ прототипи
Мария Попова эм баскалар.

Уллы Аталык согысы йылла-
рында ВЛКСМ сырасына 12 мил-
лионга ювык яслар эм кызлар туь-
скенлер. Отыз ясына дейим Совет
Союзынынъ Баьтири деген йога-
ры атты казанган 7 мынъ аьдем-
нинъ 3,5 мынъы – комсомолшы-
лар (солардынъ 60-ы Совет Сою-
зынынъ эки кере Баьтирлери бола-
дылар). Немец-фашист баскын-
шылары ман куьресте ян берген
баьтир-комсомолшылар: Зоя Кос-
модемьянская, Александр Чекалин,
Лиза Чайкина, Александр Матро-
сов, Юрий Смирнов, Виктор Тала-
лихин эм коьп баскалары.

Давдан сонъгы йыллар-
да бузылган халк хозяйствосын,
Минск, Смоленск, Сталинград,
Ленинград, Харьков, Курск, Воро-
неж, Севастополь эм баска кала-
ларды, промышленностьи эм
Донбассты, Днепрогэсти, колхоз-
лар, совхозлар эм МТС-лерди кай-
тадан тургузуьвга комсомол уьй-
кен куьш салган. Соны ман бирге
совет комсомолшылары ата-анасыз
калган балаларды эм оьспирлерди
ерлестируьвге, балалар уьйлери-
нинъ эм ремесленный училищелер
тармагын кенъейтуьвге, мектеблер
курулысына эс эткен.

Сав элимиздинъ комсомол
организациялары ман бирге респу-
бликамыздынъ, Ногай районы-
мыздынъ ерлеринде де совет йыл-
ларында комсомолшылар янъы
властьи беркитуьв, билимсизлик
пен куьресуьв, авылларда коллек-
тивизацияды оьткеруьв, 1941-1945-
нши йылларда элге шапкан немец-
фашистлерди мен согысуьв, давдан
сонъгы кыйынлы ашлык йылла-
рында колхозларды эм совхозлар-
ды кайтадан курув, ясларды патри-
отизм негизинде тербиялав уьшин
уьйкен аьрекетлик коьрсеткенлер.
Солардынъ акында комсомолдынъ
келейткан 100 йыллыгы ман бай-
ланыста газета бетлеринде язып
бараякпыз.

М. ЮНУСОВ.

КЕСПИ УСТАЛЫГЫНА ТАЯНЫП

Оьз исин яваплы толтырады

Оьткен йылдынъ тамамла-
рына коьре, республикамызда,
сонынъ ишинде бизим районы-
мызда да, кыанатлыктар саны,
баска йыллар ман тенълестир-
генде, 14,7 процентке азай-
ган. Сол кыанатлыктар санын-
да орамларда болатанлар да
бар. Солардынъ алдын шалув
бойынша баска полиция боьли-
клери мен бирге патруль-пост
службалары да ислерин барды-
радылар. Патруль-пост служ-
баларынынъ куллыкшылары
коьбисинше ямагат ерлеринде
болатан кыанатлыктардынъ
алдын шалув уьстинде белсен
куллык этедилер, оьткен йыл-
дынъ ишинде олар, 2016-ншы
йыл ман тенълестиргенде, ис
аьрекетин 13,3 процентке артык
толтырганлар.

Оьз исин яваплылык пан
бардыратаганлардынъ санында
– патруль-пост службасынынъ
куллыкшысы Арсен Кельда-
лиевич Кокшеев. Ол оьзининъ
кеспи усталыгына коьре кы-
анатлыктынъ алдын шалган.

2017-нши йылдынъ кара-

гыс айынынъ 15-нши куьнин-
де кешки он саьатлерге Ногай
районындагы Россия МВД боь-
лигининъ дежурный боьлиги-
не Терекли-Мектеб авылынынъ
Эсмухамбетов орамында акша-
сын тоьлеп квартирада яшай-
таган З.С.Умаровтынъ, кара-
гыс айынынъ 14-нен 15-нши
кешесине онынъ яшайтаган
ериннен «Филипс» телевиз-
оры урланганы акында аьризе-
си туьскен эди. Урланган теле-
визордынъ баасы – 60 мынъ
маьнет акша. Сол телевизорды
урлаган аьдем «Ферма 1» МГр-
22Д службасынынъ (бу куьпте
Арсен Кокшеев те бар) эм ОУР
куллыкшылары ман тез аьре-
кетте табылган. Телевизорды
урлаган аьдем Шешен Респу-
бликасынынъ Сары-Су авылы-
нынъ яшавшысы Т.Ш.Садыков
полиция куллыкшылары ман
дежурный боьлигине еткерил-
ген, сол аьдем эткен кыанатлы-
гы бойынша оьз куьнаси мен
муькир болган.

Бу кыанатлык бойынша
Арсен Кокшеевке разылык бил-
дирилген.

Арсен Кельдалиевич иш
ислер боьлигинде 2000-ншы

йылдынъ баслапкы куьнлерин-
нен алып куллык этеди. Сол
йыллар ишинде оьзин тек ийги
якларыннан коьрсетип келеди.
Ол ис борышларын бек аьруьв
биледи эм аьрекетди бойынша
сол борышларды да кулланып
та болады. Ис етекшилерининъ
тапшырган борышларын тий-
исли кепте эм заманы ман тол-
тырады. Куьннен-куьнге оьзи-
нинъ кеспи усталыгын коьте-
руьв уьстинде де ислеп тура-
ды. Ис йолдаслары арасын-
да сый-оьрмет пен пайдалана-
ды. Арсен савыт пан да йогары
дережеде пайдаланып болады.
Патшалык эм согыслык сырды
саклап болады. Арсен – сулы-
плы полиция куллыкшысы. Ол
ис бойынша тыныш болмаган
аьллерге туьссе, тез аьрекет-
те оьзин тувра юритип, аьлди
ийгилендирип те болады. Ол
– оьз ойлары ман йигерли кул-
лыкшысы. Сондай куллыкшы-
лар ман бизим коьплеген кы-
анатлыктарымыздынъ алдылары
шалынадылар.

М. АХМЕДОВА.

Суьвретлерде: А. Кокшеев;
«Ферма 1» МГр-22Д куллыкшы-
лары.

БИЛСЕНЪИЗ КЕРЕКЛИ

Аьр бир заттынъ оьз йорыгы бар

Кыанатлык, административли
правобузуьв акында Ногай районы
бойынша Россия МВД-сынынъ
дежурныйлар боьлигине кол ман,
электрон почтасы ман эм сондай
баска кепте аьризе язылмага керек.
Сол аьризеди сиз Ногай районы
бойынша Россия МВД-сы орын-
ласкан, Терекли-Мектеб авылы-
нынъ Буйнакский (1) орамындагы
зданиеге келип яде болса, оьзинъ-
издинъ участогынъызда куллык
этетаган полиция куллыкшысына
язып бермеге боласыз.

Гражданлар ман куллык этуьв
йорыгы 2014-нши йылдынъ
29-ншы августында Россия МВД-
сынынъ 736-ншы номерли буй-
рыгы ман токтастырылган. Сол
аьризе де Россия Федерациясы-
нынъ Уголовлы-процессуальлик
кодексининъ 141-144-нши номер-
ли статьяларына коьре каралады
эм шешиледи.

Кыанатлык, административли

правобузуьв акында аьризе язылып,
тийисли органларга берилген,
нен сонъ, 24 саьат ишинде язган
аьдемге явап берилмеге керек.

**Аьризе берек аьдем не
затларды билмеге керек:**

Аьдем Россия МВД-сынынъ
дежурныйлар боьлигине аьризе
бергеннен сонъ, регистрациялан-
ганын, кимнинъ колына туьске-
нин эм сол аьризе бойынша кай-
дай шаралар алынатаганын бил-
меге ьхтыяры бар.

Эгер аьризе телефон арка-
лы этилген болса, уполномочен-
ный куллыкшы сол билдируьвди
рапорт аркалы беркитеди эм тер-
риториаллык органлар боьлиги-
не, тийисли китапке киргистпеге
еткеруьв этеди.

Эсинъызде сакланъыз, аьри-
зеде язылган билдируьв бойын-
ша ялган, оьтирик затлар болма-
га керек тувыл. Сонынъ акында
аьризе беруьвши оьзининъ колын

басады. Эгер ялганлык болса, сиз
оьзинъиз РФ Кодексининъ 306-
ншы статьясына коьре уголовлык
яваплыкка тартыласыз.

Аьризе кайтип язылмага кере-
гин сиз Ногай районы бойынша
Россия МВД-сынынъ дежурный-
лар боьлигинде карамага боласыз,
сонда мысаллар да бар.

Ногай районы бойынша Рос-
сия МВД-сындагы дежурныйлар
боьлигининъ телефон номерлери:
02 яде 2-14-78 (сеним телефоны);
мобильли байланысы 020 номери
мен этиледи.

Телефонлар ман соьйленген
соьзлер баьри де язылады эм сол
затларды да кайсы бир кыанатлык,
административли правобузуьвлар
эткенлерди яваплыкка тартаякта
кулланмага болады.

И. ЯНПОЛОВ,

*Ногай районы бойынша ОМВД
штаб етекшиси иш ислер служ-
басынынъ подполковниги.*

ЕРЛИ САМОУПРАВЛЕНИЕ

РЕШЕНИЕ №-1

1ой СЕССИЯ СОБРАНИЯ ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ «СЕЛО ЭДИГЕ»

НОГАЙСКОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

10.01.2018 г. с.Эдиге

О принятии бюджета муниципального образования сельского поселения «село Эдиге» на 2018 год

БЮДЖЕТ ПО ДОХОДАМ НА 2018ГОД АДМИНИСТРАЦИИ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ «СЕЛО ЭДИГЕ» НОГАЙСКОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН		
ДОКУМЕНТ.УЧРЕЖДЕНИЕ	КБК	СУММА
НАЛОГ НА ДОХОДЫ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ	00110102021011000110	18000.00
ЕДИНЫЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ НАЛОГ		
НАЛОГ НА ИМУЩЕСТВО	00110601030101000110	30000.00
ЗЕМЕЛЬНЫЙ НАЛОГ,ВЗИМАЕМЫЙ ПО СТАВКЕ, ПРИМЕНЯЕМЫЙ К ОБЪЕКТУ НАЛОГООБЛАЖЕНИЯ, РАСПОЛОЖЕННОМУ В ГРАНИЦАХ ПОСЕЛЕНИЯ	00110606013101000110	15000.00
АРЕНДНАЯ ПЛАТА ЗА ЗЕМЛИ,НАХОДЯЩИЕСЯ В СОБСТВЕННОСТИ ПОСЕЛЕНИЙ	00111105025100000120	77000.0
ИТОГО СОБСТВЕННЫХ НАЛОГОВ		140000.00
ДОТАЦИИ БЮДЖЕТАМ ПОСЕЛЕНИЙ НА ВЫРАВНИВАНИЕ БЮДЖТНОЙ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ	00120201001100000151	2323000.00
МЕЖБЮДЖЕТНЫЕ ТРАНСФЕРТЫ ,ПЕРЕДАВАЕМЫЕ БЮДЖЕТАМ СЕЛЬСКИХ ПОСЕЛЕНИЙ ИЗ БЮДЖЕТОВ МУНИЦИПАЛЬНЫХ РАЙОНОВ НА ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ЧАСТИ ПОЛНОМОЧИЙ ПО РЕШЕНИЮ ВОПРОСОВ МЕСТНОГО ЗНАЧЕНИЯ В СООТВЕТСТВИИ С ЗАКЛЮЧЕННЫМИ СОГЛАШЕНИЯМИ	00120240014100000151	251708.00
СУБВЕНЦИЯ БЮДЖЕТАМ ПОСЕЛЕНИЙ НА ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПЕРВИЧНОГО УЧЕТА НА ТЕРРИТОРИИ,ГДЕ ОТСУТСТВУЮТ ВОЕННЫЕ КОМИССАРИАТЫ	00120201001100000151	61000.00
Субсидия	00120240014100000151	81000.00
ВСЕГО		2856708.00

Глава администрации МО СП «село Эдиге» Ногайского района РД Елгишиев Р.Р.

денных им лимитов бюджетных обязательств, не подлежат оплате за счет средств местного бюджета. Учет обяза-тельств, подлежащих исполнению за счет местного бюд-жета органами местного самоуправления муниципаль-ного образования, финансируемыми из местного бюд-жета на основе смет доходов и расходов, обеспечиваает-ся через орган, осуществляющий кассовое обслуживание исполнение местного бюджета.

6. Установить, что исполнение местного бюджета по казначейской системе осуществляется финансовым органом муниципального образования с использо-ванием лицевых счетов бюджетных средств, откры-тых в органе, осуществляющем кассовое обслуживание местного бюджета в соответствии с законодательством РФ и РД.

Установить, что кассовое обслуживание исполне-ния местного бюджета осуществляется органом, осу-ществляющем кассовое обслуживание местного бюд-жета.

7. Утвердить расходы МО СП «село Эдиге» в сумме 2856708.0 тыс.рублей.

8. Нормативные и иные правовые акты органов местного самоуправления муниципального образования, влекущие дополнительные расходы за счет средств мест-ного бюджета на 2018 год, а также сокращающие его доходную базу реализуются и применяются только при наличии соответствующих источников дополнитель-ных поступлений в местный бюджет или при сокращении расходов по конкретным статьям местного бюджета на год, а также после внесения соответствующих изме-нений в настоящее решение.

В случае, если реализация правового акта частично (не в полной мере) обеспечена источниками финансирования в местном бюджете, такой правовой акт реализуется и при-меняется в пределах средств, предусмотренных на эти цели в местном бюджете на 2018год.

9. Опубликовать настоящее решение в республиканской общественно- политической газете «Голос степи».

Председатель сельского Собрания МО СП «село Эдиге»

Елгишиев Р.Р.

Сессия Собрания депутатов муниципального образования сельского поселения «село Эдиге» реша-ет:

1. Принять бюджет МО СП «село Эдиге» Ногайского района Республики Дагестан на 2018год по доходам в сумме 2856708,0 тыс.руб.и по расходам в сумме 2856708,0 тыс.руб.

2. Установить, что доход в бюджет МО СП «село Эдиге» 2018года формируется за счет доходов от уплаты местных налогов и сборов по нормативам, установленным законодательными актами РФ,РД и решениями органа местного самоуправления.

В 2018 год зачисление налогов и других обя-зательных платежей в бюджет муниципального образования осуществляется по следующим нор-мативам:

- налог на доходы физических лиц 2% -18000 руб.;

- налог на имущество физических лиц 100% 30000 руб.;

- земельный налог взимаемый по ставке, применя-емый к объекту налогообложения, расположенному в границах поселения 100% - 15000 рублей;

- арендная плата, а также средства от прода-жи права на заключение договоров аренды за зем-

ли, находящиеся в собственности поселений 100% 77000 рублей межбюджетные трансферты, передавае-мые бюджетам сельских поселений - 251708.0

- дотации – 2323000.0

- субвенция ВУС - 61000

- субсидия - 81000.0

3. Учень в местном бюджете на 2018 г. поступление доходов по основным источникам в объеме согласно приложение №1.

4. Утвердить в местном бюджете на 2018год по разделам, подразделам, целевым статьям расходов, согласно приложения №2 к настоящему решению.

5. Установить, что заключение и оплата орга-нами местного самоуправления муниципального образования договоров, исполнения которых осу-ществляется за счет средств местного бюджета, производится в пределах утвержденных им лимит-ов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономиче-ской классификациями расходов местного бюджета и с учетом принятых и неисполненных обязательств. Обязательства вытекающие из договоров, испол-нение которых осуществляется за счет средств местного бюджета органами местного самоуправ-ления муниципального образования сверх утверж-

БЮДЖЕТНАЯ РОСПИСЬ (РАСХОДОВ)

АДМИНИСТРАЦИИ МО СП «СЕЛО ЭДИГЕ» НА 2018 ГОД

Документ, учреждении	Разд.	Статья	Расход	КОСГУ	Сумма на 2018 год
Управление заработной плата	0104	8830020000	121	211	812966.0
Начисления на выплаты по оплате труда	0104	8830020000	129	213	245516
Прочие работы, услуги	0104	8830020000	244	226	100000
Уплата налогов и иных платежей	0104	8830020000	852	290	15000.0
Уплата иных платежей	0104	8830020000	853	290	15000.0
Увеличение материальных запасов	0104	8830020000	244	340	70000.0
Бухгалтерия заработной плата	0113	9980021010	121	211	354241
Начисления на выплаты по оплате труда	0113	9980021010	119	213	106981
Прочие работы, услуги	0113	9980021010	244	226	55000.0
Национальная оборона зар плата	0203	9980051180	121	211	46851
Начисления на выплаты по оплате труда	0203	9980051180	129	213	14149
Культура зар.плата	0801	2020200590	111	211	193524
Начисления на выплате по оплате труда	0801	2020200590	119	213	58445
Прочие работы , услуги	0801	2020200590	244	290	70000.0
ЖКХ уличные освещение	0503	9996000100	244	223	110000.0
Работы и услуги по содержанию имущества	0503	9996000200	244	225	221575
Прочие работы и услуги	0503	9996000300	244	226	40.0
Прочие расходы	0503	9996000300	244	290	75752.0
Работы и услуги по содержанию имущества	0409	1530020760	243	225	251708
Итого :					2856708

ИЗВЕЩЕНИЕ

О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ, НАХОДЯЩИХСЯ В МУНИЦИПАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Администрация муниципального образования сель-ского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайско-го района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по продаже земельных участков из земель населенных пунктов, находящихся в муниципаль-ной собственности.

Решение о проведении открытого аукциона: Поста-новление главы администрации муниципального обра-зования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Организатор аукциона (Продавец): администра-ция муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республи-ки Дагестан.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Место проведения аукциона: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской сла-вы, 7 (здание администрации сельского поселения).

На аукцион выставляются следующие земельные участки:

- лот № 1 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Р.Кадырбулатова 1, с кадастровым номером 05:03:030010:788 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;

- лот № 2 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Р.Кадырбулатова № 3, с кадастровым номером 05:03:030010:787 Вид разрешенного использования - для

ведения личного подсобного хозяйства;

Дата начала приема заявок на участие в аукционе: заявки на участие в аукционе принимаются в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ по адресу: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание админи-страции сельского поселения) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени.

Аукцион состоится на 31 день с момента публикации настоящего извещения (если 31 день выходной, то в сле-дующий рабочий день) по адресу: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской сла-вы, 7 (здание администрации сельского поселения) в 10 часов по московскому времени.

Глава администрации МО СП «сельсовет Карагасский»

К.З.Мамаев.

Избирательные участки Ногайского района РД

№п/п	Наименование избирательного участка	№ Изб. Уч	Месторасположения избирательных участков	номера телефонов
1.	Уйсалганский	1181	368854, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Уйсалган (здание СДК)	89283477316
2.	Ортаюбинский	1182	368854, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Орта-Тюбе (здание СДК)	89286777627
3.	Карагасский	1183	368856, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Карагас (здание СДК)	89286826323
4.	Боранчинский	1184	368856, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Боранчи (здание школы)	89285002746
5.	Кунбатарский	1185	368855, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Кунбатар (здание сельской администрации)	89288795337
6.	Червленно-бурунский	1186	368853, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Червленные- Буруны(здание СДК)	89286733214
7.	Червленно-бурунский ферма№1	1187	368853, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Червленные- Буруны(здание начальной школы)	89634060495
8.	Червленно-бурунский ферма№2	1188	368853, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Червленные- Буруны(здание начальной школы)	89288675537
9.	Червленно-бурунский ферма№3	1189	368853, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Червленные- Буруны(здание начальной школы)	89285313645
10.	Нариманский	1190	368857, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Нариман(здание сельской администрации)	89288730597
11.	Батырмурзинский	1191	368857, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Батыр-Мурза (здание школы)	89280602785
12.	Шумлеликский	1192	368857, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Шумлелик (здание школы)	89064818698
13.	Кумлинский	1193	368851, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Кумли (здание сельской администрации)	89894532516
14.	Карасувский	1194	368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Кара-сув (здание сельской администрации)	89885248478
15.	Сулутюбинский	1195	368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Сулу-Тюбе (здание школы)	89265152226
16.	Ленинаульский	1196	368852, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Ленинаул (здание школы)	89285513471
17.	Калининаульский	1197	368852, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Калининаул (здание школы)	89285582486
18.	Эдигейский	1198	368852, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Эдиге (здание школы)	89285662452
19.	Терекли-Мектебский Центральный	1199	368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб, ул. Карла Маркса,15 А (здание район-ного Дома Культуры)	89280460004
20.	Терекли-Мектебский Каирбетюбинский	1200	368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб, ул. Терешковой (здание детской юношеской спортивной школы)	89285850162
21.	Терекли-Мектебский Джанибековский	1201	368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб,ул.Эдиге (здание школы имени Джанибекова)	89285399169

РЕШЕНИЕ

ЗАСЕДАНИЯ 17-ой СЕССИИ 3-го СОЗЫВА ДЕПУТАТОВ СЕЛЬСКОГО СОБРАНИЯ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ «СЕЛО КУМЛИ»

29.12.2017 г.

№ 37

О принятии бюджета муниципального образования сельского поселения «село Кумли» на 2018 год

Приложение №1 Бюджет по доходам на 2018 год по Администрации МО СП «село Кумли»		
№ п/п	Наименование	Сумма
1	НДФЛ	50000
2	ЕСХН	25000
3	Налог на имущество физических лиц	10000
4	Земельный налог	70000
5	Арендная плата	1225000
6	ИТОГО СОБСТВЕННЫХ ДОХОДОВ:	1380000
7	Дотация	950000
8	Субвенция	66000
9	Субсидия	47000
10	Межбюджетные трансферты, передаваемые бюджетам сельских поселений из бюджетов муниципальных районов на осуществление части полномочий по решению вопросов местного значения в соответствии с заключенными соглашениями	561798
	ВСЕГО:	3004798

Председатель сельского собрания МО СП «село Кумли»: Елманбетова С.М.

бюджетам сельских поселений из бюджетов муниципальных районов на осуществление части полномочий по решению вопросов местного значения в соответствии с заключенными соглашениями – 561798 руб.

Всего: - 3004798 руб.

3. Учестъ в местном бюджете на 2018 год поступление по основным источникам в объеме, согласно приложения №1.

4. Утвердить распределение расходов местного бюджета на 2018 год по разделам, подразделом, целевым статьям расходов, согласно приложения №2 к настоящему решению.

5. Установить, что заключение и оплата органами местного самоуправления муниципального образования договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета, производится в пределах утвержденных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической классификациями расходов местного бюджета и с учетом принятых и неисполненных обязательств. Обязательства, вытекающие из договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления муниципально

Бюджет по расходам на 2018 год по Администрации МО СП «село Кумли»														
Наименование Учреждений	211	213	222	223	225	226	290	310	340	851	852	853	ИТОГО:	
Аппарат управления	497100	150124				200000	10000	30000	20000	2000	2000	1000	912224	
Бухгалтерия	331692	100171						20000					451863	
СДК	228336	68957											297293	
ВУС	50691	15309											66000	
Специалист по благоустройству ЖКХ			82000	150000	163620		300000	20000					715620	
ФК и спорт					561798								561798	
Дорожный фонд					725418	200000	310000	70000	20000	2000	2000	1000	3004798	
Итого:	1107819	334561	82000	150000										

Председатель сельского собрания МО СП «село Кумли»:

Елманбетова С.М.

ципального образования сверх утвержденных им лимитов бюджетных обязательств, не подлежат оплате за счет средств местного бюджета. Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет местного бюджета органами местного самоуправления муниципального образования, финансируемые из местного бюджета на основе смет доходов и расходов, обеспечивается через орган, осуществляющий кассовое обслуживание исполнение местного бюджета.

6. Установить, что исполнение местного бюджета по казначейской системе осуществляется финансовым органом администрации муниципального образования с использованием лице-вых счетов бюджетных средств, открытых в органе, осуществляющем кассовое обслуживание местного бюджета в соответствии с законодательством РФ и РД. Установить, что кассовое обслуживание исполнения местного бюджета осуществляется органом,

КОНКУРС

Экстремизм эм терроризм идеологиясына карсы

ДР Баспа эм билдируув министерствосы энъ де ийги экстремизмге эм терроризмге карсы контентка (армаган -Конкурс) республикалык конкурс озгарылу-вы акында билдиреди. Конкурс «2018-2020-ншы йыл-ларга Дагестан Республикасында терроризм идеоло-гиясына карсы комплексли программа» ДР патшалык программага келисли озгарылады.

Конкурстынь мырады – Дагестан Республикасын-да терроризм эм экстремизм идеологиясына информа-циялык кепте карсы турувга каратылган, ДР медиасо-обществодынь белсенлигин арттырув.

Конкурс катнасувшылары электронный, баспа коблем билдируув амаллары, ДР сетевой изданиелери, рекламный агентстволар, солай ок экстремизм эм тер-роризм идеологиясына карсы материаллары баспалан-ган, Интернет сетине салынган авторлар эм авторлар коллективлери болмага боладылар.

Конкурс ислерге талаплавлар:

– Социальный сетьерде, телеэфирге (видеоро-лик, телеберуув, документальлик фильми) салынган видеоматериал.

– Баспа изданидеги публикация (макала, очерк эм с.б.).

– Сетевой изданидеги публикация (макала, очерк эм с.б.).

– Калаларда рекламный конструкцияларда коьр-сетилген тыскы реклама.

Баспа кулыклардынь оылшеми – «А3» форматы-нынъ 1 бетиннен аз болмага ярамайды, видео эм аудио-материаллар «электронный носительде» бериледилер. Миллет тиллерде язылган материалларга орыс тили-не коьширилип, кара соьз бен язылган варианты бол-мага керек.

Ислерге белгилерди ДР Баспа эм билдируув мини-стерствосынынъ, ДР Намыс эркинлиги, дин организа-циялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комите-тининъ, ДР Миллет политика бойынша министерство-сынынъ, ДР Яслар ислери бойынша министерствосы-нынъ эм баска структуралардынь ваькиллериннен кон-курс комиссиясы берекес.

Конкурста катнасув уьшин авторлардынь яде олардынь уполномоченный ваькиллери, яде СМИ етекшипилери мен Комиссияга язган аьризелер негиз боладылар.

Аьризединъ сырасы:

– автордынь яде онынъ уполномоченный ваьки-лининъ, яде СМИ етекшининъ ДР Баспа эм билди-руув министерствосынынъ атына язылган аьризеси; (парызлы)

– конкурслы ис (материал); (парызлы)

– Дагестан Республикасында материалды кай-гадер аьдем окыганы акында билдируув (автордынь авасыгына коьре).

Енъуьвшиди белгилев мен конкурстынь сыра-гыларын келтируув уьш ай сайын боляк. Комиссия заманында берилген аьризелерди карайды эм енъуь-шилерди савгалавдан тура ойды кабыл этеди. Аьризе беруьвдинъ ызгы шагы – кварталдынь ызгы куьни.

Ортак бир йыллык савгалав фонды – 800 мынь маьнет акша (200 мынь маьнет акша кварталда).

Конкурс енъуьвшилерине номинацияларда сав-галар берькитиледи :

– Видеоматериал. Ортак квартал сайын фонды– 100 мынь маьнет акша, сонынъ сырасында: биринши баргы – 50 мынь маьнет акша, экинши–30 мынь маь-нет акша, уьшинши – 20 мынь маьнет акша.

Баспа изданидеги публикация. Ортак квартал сайын фонды – 25 мынь маьнет акша, сонынъ сыра-сында: биринши савга – 12 мынь маьнет акша, экин-ши – 7 мынь маьнет акша, уьшинши – 6 мынь маь-нет акша.

Сетевой изданидеги публикация. Ортак аьр кварталлык фонды 50 мынь маьнет акша, сонынъ сырасында – биринши баргы – 25 мынь маьнет акша, экинши – 15 мынь маьнет акша, уьшинши – 10 мынь маьнет акша.

Тыскы реклама. Ортак аьр кварталлык фонды – 25 мынь маьнет акша, сырасында биринши баргы – 12 мынь маьнет акша, экинши – 7 мынь маьнет акша, уьшинши – 6 мынь маьнет акша.

Баргылар экстремизмге карсы тематикады терен эм яркын коьрсеткен, материалды усташа аьзирлеген уьшин бериледи.

Журналист эм автор ислери мунавдай адрес пен йибериледи: Махачкала каласы, Насрутдинов ора-мы, 1а (экинши шарлак), 8-нши кабинет, ДР Баспа эм билдируув министерствосы, СМИ мен биргелесип ислев бойынша боьлгити. Материаллардынь копияла-ры электронный адрес пен йибериледи: komsmi-rd@mail.ru. Билдируьвлер мунавдай телефон номерлер мен бериледи 78722510360 яде 78722510354.

Конкурс сырагылары республикалык коблем информация амаллары ман министерстводынь сай-ты аркалы халкка билиндирилеек.

Конкурс акында положение министерстводынь сайтында «Документы» боьлигинде , онынъ астын-дагы «Конкурслар эм грантлар» боьлигинде тапмага боласыз.

образования осуществляется по следующим нор-мативам:

- налог на доходы физических лиц - 2% - 50000 руб.

- единый сельхозналог - 30% - 25000 руб.

- земельный налог - 100% - 70000 руб.

- налог на имущество физических лиц - 100% - 10000 руб.

- арендная плата - 100% - 1225000 руб.

Итого собственных средств: - 1380000 руб.

- дотация - 950000 руб.

- субвенция - 66000 руб.

- субсидия - 47000 руб.

- Межбюджетные трансферты, передаваемые

Приложение №2

Председатель сельского Собрания МО СП «село Кумли»:

Елманбетова С.М.

Согыс эм ис ветераны

Биз согысты коьрмегенмиз, ама биз онын акында билемиз. Аыр бир аьдемнин юрегине Уллы Еньуьв байрамы баа. Ол бизге баа Элимиздин ярлык келектегиси, эркинлиги ушин янын берген 27 миллион йигитлердин эм кызлардын, элимизди кайтадан тургызганлардын эстелиги мен. Буьгуьнги наьсип ушин кайдай баа берилгенин биз билмеге эм эсимизде сакламага борыштымыз.

Бу макаламда мен Уллы Аталык согысынын катнасушысы Абубекир Оразбаев (яткан ери еннетли болсын) акында хабарламага суьмен. Ол Коясыл авылында тувган. 1941-нши йылда Совет аьскеринин сыраларына шапыртылган. 12-нши моторизованный понтонно-мостовой полкта ислеген. Абубекир Оразбаев рядовой пехотинец болган. Олар Днепрдан оьтуьв ушин коьпирлер ясаганлар эм яраланган аьскершилерди йылгадан оьткергенлер, азыктар эм савыттар болган арбаларды экинши ягага еткергенлер. Согыс кутылган сонь, ол уйине кайтпай, япон согысында катнаскан. Маньчжури, Халхин-Голеде болган.

– Атам оьз службасы акында, тизге дейим сувга толы околларда ятканмыз деп, хабарлай-

таган эди. Олар буйрык бойынша коьпирлерди, атылатаган савыттар ман бузып, баскаларын ясаганлар. Тагы да ол согыста бек коьп туьрли миллетли аьдемлер мен расканы акында айтатаган эди. Аыр бир понто-нер оьзинин кесек еринде берилген борышын сантиметрге дейим туп-туьв эм заманы ман толтырмага борышлы болган. Мунда согыс нызам бек куьшли болган, – деп Абубекир Оразбаевтин кызы атасы айткан хабарын эсине алады.

Согыстан сонь бизим йигит тувган Коясыл авылына кайтады. Кесек заманнан сонь, ол Апу Кувандыкова ман аьел курады. Ашлык эм кыйынлык себептен яс аьел Малгобекке коьшпеге амалсыз болады. Янъы ерде Абубекир Оразбаев аьскерлик алатланган ерде каравшы болып ислейди, кул-

лығында берилген азыкты ол оьзинин кишкей кызына аькелген. Мунда (Малгобекте) онын хатыны да ислеген, сога коьре оларга кызалакты уйде ялгыз калдырмага туьскен. Сонь яс аьел оьз тувган авылына кайтып, яшавынын ызгы куьнине дейим мунда яшайдылар. Бирге Абубекир мен Апу 9 бала асыл эткенлер. Коясылда Абубекир бас деп заготовитель, сонь туькенде ислеген. Ол мал алган, оны саткан, ама оны коьп кере алдатканлар, сога коьре аьел басы эки йыл тутнакта да олтырып шыккан. Аман эсен

тутнактан кайтып, Абубекир совхозда сувгарушы болып ислеген. Тийисли тыншаювга шыккан сонь да уйде олтырып турмаган. Ол баьри кызларына да йогары билим берген, увыллары – коьлик айдавышылар. Абубекир Оразбаевич ийги иси ушин, социалистлик базласларда уьстинликлери ушин «За трудовое отличие» медали мен савгаланган.

Э. ИСМАИЛОВА,

Зункарь поселогындагы школаьын орыс тилин эм адабиятынын окутуьшысы.

Суьврете: *А. Оразбаев.*

СУЬВРЕТШИ

Оьнерин оьстирип келеди

Факрикамал Махмудова баслап Астрахань каласында А.А.Власов атындагы художественный училищесин, оннан сонь Санкт-Петербургынь И.Е.Репин атындагы архитектура, скульптура, живопись бойынша академиясын оқып тамамлаган. «Суьвретиш балалыктан басланады», – деп айтандылар. Сол соьзлер бек керти айтылганлар. Бала шактан алып аьдем оьзине керекли затларды алып келеди. Сол заттар заман оьтип, суьвретишдин яратушлыгында орын табадылар.

Факрикамал 1980-нши йылда Киров каласында тувган. Онын ата-анасы Абдурахман эм Наталья экеви де архитекторлар боладылар. Олардын аьели бек татым, тыпак, оьз кеспилерине алап, уш авлеттерин де аьдилликте, куьндегилек ярасыктыкта оьстиргенлер.

– Меним наьсипли балашагым авыл еринде оьткен, – деп эсине алады суьвретиш кыз. – Меним тоьгерегимде дунья бек ярасык эди. Айтпага, янын дагы уйылган тобаны ман агаш уй, орамлар эм даньыллар, айванлар эм курт-кумырскалар

ман соьйлесуьв, даньылда ислев. Эм меним эсимде, юрегимде сол авыл табиятына уйкен суьйим калган, – дейди кыскайкы.

Суьвретишдин айткан соьзлерин онын йлы авыл табияты коьрсетилген суьвретлери аян ыспатлайдылар.

Ата-анасы Факрикамал ман онын эгизи Зохраны художественный мектебке билим алмага бердилер. Онда кызлар живописьтин негизине уйренгенлер. Факрикамал билим алган калада савлай дуньага белгили болган суьвретишлери И.Е. Репин, А.И.Куинджи, Ф.А.Васильев, Н.К. Рерих те

оькыганлар.

Факрикамалдын тарихты суьюви онын дипломлык кулығында аян коьринеди. Уллы Аталык согысына багысланган «Босатув» деген суьврети онын илимлик иси эди.

2008-нши йылда ол Санкт-Петербург каласында художественный академиясын тамамлап, оьз уйине – Астрахань каласына кайтады.

– Ногай халкымнын уллы тарихи мага эн де ювык эм баалы, – деп билдиреди суьвретишимиз.

Ногайлар Алтын Орда, Ногай Орда, Крым эм Астрахань ханлыкларынын оьз маданият-

лык эм баьтирлик кылыклары болган асабалары боладылар. Аьлиги заманда мутылып бараган затларды суьвретиш оьз шыгармаларында ашык коьрсетип келеди. Онын «Ногай байрам», «Шабьс», «Сарай-Бату», «Ногай бив» эм сондай баска суьвретлерине караганда, оьзинди сол заманларда юргенди сезесинь.

2006-нши йылда Факрикамал Махмудова оьз выставкаларын Россияда эм шет элдеринде де озгарып келеди. Айтпага, Пекин, Москва, Санкт-Петербург, Сочи, Ялта, Волгоград, Черкесск калаларында да онын яратушлыгына уйкен эс беретанлардын саны оьсип барады.

Суьвретиш регионлар бойынша кайсы озган ярысларында да ортакшылык этип келеди.

Факрикамал оьз оьнерин аьр куьн сайын оьстирмеге сав куьшин салып келген суьвретишлердин бириси болады.

В. КИДРИНЬЗОВА.

«Звезды КМВ» деген журналыннан алынган.

Суьврете: *суьвретиш Факрикамал Махмудова.*

Халкымыздын тарихин ызлап

(Басы 2-нши номерде)

Фишт (2888м) эм Оштен тавлары (2804м) Пшехи, Шахе, Белой эм Курджипс йылгалардын йогарын боьледилер. «Ак бас» Фи (фы) «ак» шти «бузлайтаган» деген маьнеди береді. Турция элине коьшкен убыхлар янъы яшайтаган ерине яр болган эм агашлык оьспейтаган тавларга «Фишт» деген атын бергенлер. Олардын эслеринде Фишт тавы аьвелги тувган еринин эн коьрнекли тавы болып сакланган. Фишт тавы оьткен оьмирде баска, айтпага, Фишта яде Фиштейн деген атларын да юриткен. Фиш – ол адыг тилиннен туьрленген фиж (фыжь) «белый», та (тау) – тавдын тюрк маьнеси болады. Солай болып, Фишт «ак тав» деген маьнеди аьнлатады.

Лагонаки деген тюрк элементин топонимге тав туьзигинде оьзлеринин яз отлаклары болган ногайлары да киргизбеге боладылар.

Протока деген йылгадын косымша колы деген маьнеди аьнлатады. Оннан кобан йылгадын 40% сувы Азов тенгизине туьседі. Йылгадын косымша колын ногайлар кумузон («кум» – песок, «узон» узун – длинный), татарлар Кара Кобан (черная Кубань); тюрк тилиннен Кумли –Кубань (песчаная Кубань) деп туьрлише атаганлар. Картада ол кайбир заманларда Черная Протока деп те белгиленген. XIX оьмирдин басыннан алып Протока деп коьрсетиледи.

Лаба (Лабэ, Лаб) Кобан йылгасынын эн уйкен агымы болады. Кайбир ойларга коьре, онын «Лapas» деген йылгадын басы деген ногай аты да болган. Ол Уйкен эм кишкей Лабадын косылган еринде басланады. Онын басы Бас Кавказ аркасынын сырт туьзигинин ледниклериннен, айтпага, биринши Лаба перевальнда (2539м), экиншиси Аишха тавыннан (2857м) басланады. Лаба йылгасынын узынлыгы 214 шапырым болады. Эгер онын узынлыгын Уйкен Лаба ман бирге санаса, ол 341 шапырымга етеди.

Чамлык (Шамлык, Чанлык, Саллык) – Лаба йылгасынын онь колы болады. Чамлыкская станицасы ман бир атты юритеди. Йылгадын аты ногай тилинен кеткен эм «шамланув» дегенди аьнлатады, баска болып «туьганым» (родная) деп те айтылады эм сол зат йылгадын оьзин кайтип юритуьви мен байланыс-лы). Баска билдируьвлерге коьре, тюрк тилериннен «кайын», «кайын йылга» деген маьнеди аьнлатады. Алдын ол Чамлык Ямансу деген атын юриткен.

Камартук Уруп йылгадын сол колы болады. Аты ногай тилиннен кеткен. Кайбир билдируьвлерге коьре, «кар» эм «таму» ириген сув дегенди аьнлатады.

Каланово Краснодар крайында авылдын аты болады. Ол Армавир эм Новокубанск калаларынын ортасында орынласкан. Капланов деген ногай бийлеринин тукумыннан кеткен. Олар XIX оьмирлерде Уруп йылгадын тоьменинде Кобаннын тоьгерегинде коьшип-коньп юргенлер.

Кара-Джалка Краснодар-

ский крайдын Новокубанский районындагы Армавир-Курганинск шойын йолындагы разьезд болады. Топонимин коьширилуьвинин негизинде эки ногай элементлери кара эм джалка ждайла (яйла) деген соьзлери боладылар, язгы отлагы деген маьнеди аьнлатады. Топоним XV-XVIII оьмирлерде ногайлардын ерли туьзликлеринде коьшип-коньп юрген заманынан алып сакланган.

Карасун 6 шапырым узынлыгы болган Кобаннын аьвелги сувларынын бириси болады. Гидроним ногай тилиннен «кара сув» деген, ишпеге яравсыз сув деген маьнеди аьнлатады.

Каратюбинский брод Краснодарский крайдын Курганинский районынын Петропавловский станицасы бетинде орынласкан. 1841-нши йылда онда бир аты болган кордонный пост орынласкан. Ногайшадан коьширгенде, кара тоьбе деген маьнеди аьнлатады.

Картамук йылгасы Краснодар крайынын Отраденский районындагы Уруп йылгадын сол колы болады. Ногай этнографы Р.Х.Керейтов гидроним ириген кардан болган йылга деп коьшириледи деп санайды. Ногайшадан коьширгенде, кар- «снег», тамук -капли» дегенди аьнлатады.

Тегинь (Большой и Малый) Уруп йылгадын сол коллары болады. Кайбир билдируьвлерге коьре, йылгадын аты ногай тилиннен коьширилгенде, ол «парахатлы, аста» деген маьнеди береді. Баска билдируьвлер бойынша, Тегин-Тигин деген тюрк тилериннен дереже (титул) болган эм хан аьеллер агзаларынын кишкейлеринин атына косылып айтылган яде Теген – «глубокая» деген маьнеди аьнлатады.

Большой Козьма йылгасы (кайбир карталарда Казьма деп те коьрсетиледи) 37 шапырымга ювык узынлыгы бары. Онын басы 500 метр йогарыда басланады. Козьма – Кузьма деп эр аьдемнин соьйлем кебиндеги аты болады. Ол грек тилиннен Kosma деген «дуьная» деген соьзден кеткен. Сол зат та негизсиз болады. Гидронимин негизинде орыс соьзи мен уасалы болган ногай соьзи турады эм «копать», «рыть» деген маьнеди аьнлатады.

Косатая 40 шапырымга ювык узынлыгы болган йылга болады. Йылгадын басы 25 метрге ювык йогарыда орынласкан. Ол Прикубанский округынын Краснодар каласынын тоьгерегинде Копанский хуторынын сырт-куьнбатар бетинде 2,5 шапырым ерде орынласкан. Йылга кубыла беттен Понурийский Лиман сазлыгына туьседі. Бу ат «коса» деген соьзиннен де кетпеге болады. Белки, сол соьз байыр ногай Касай (Касай Мурза) деген атыннан яде Касаев деген тукумыннан да кетпеге болады. Кипчак тилинде «касса батыр» шынты баьтир дегенди аьнлатады.

Айгуль АДЖИНЬЗОВА, *Дагестаннын РАН илми орталыгынын тарих, археология эм этнография институтынын аспиранты.*

(Ызы болаяк).

УьНДИРИКТЕ – ЯНЪЫ КИТАП

Бек кызыклы йыйынтык

2017-нши йылдын декабрь айында «Россия халкларынын балалар ушин адабиятынын антологиясы» деген китаби дунья ярыгын коьрди. Янъы йыйынтыкта балалар ушин шыгармалардын Россия халкларынын миллет тиллериннен орыс тилине художественный коьшируьвлери, солай болып, шыгармаларга суьвретлер, миллет оьрнеклер, яркыландырув макалалары киргенлер.

Россия коьпмиллетлик хал-

кларынын аьлиги замандагы балалар ушин адабиятынын антологиясы элимиздин этномаданиятлык туьрлилин ашып коьрсететан кызыклы проекти болады. Китепте 201 авторлар ман язылган эртегилер, хабарлар, ятлавлар, поэмалар, савлайы 870 шыгармалары 55 миллет тиллериннен орыс тилине коьширилип орын тапканлар. Элимиздин туьрли муьйислериннен 800-ге ювык аьдемлери йыйынтыкты аьзир-

левге оьз уьлсин косканлар.

2017-нши йыл ишинде яматлык ушин шыпага мыратланган уш топламаларыннан экеви дунья ярыгын коьрди-лер. Бириншиси – «Россия халкларынын аьлиги замандагы поэзиядын антологиясы» эм экиншиси яньыларда баспадан шыккан «Россия халкларынын балалар ушин адабиятынын антологиясы» болады. Россия тарихинде бу проекти биринши кере яшавга шыгары-

лып туры.

Проекте белгили ногай язувшылары, Россия Федерациясынын Язувшылар соьзынын агзалары Анвар-Бек Култаевтин, Иса Капаевтин, Куруптурсын Мамбетовтын, Гульфира Бекмуратовдын, Асан Наймановтын шыгармалары да орын тапканлар.

Сол китап ногай адабиятын суьювшилердин уьндиригинде де сыйлы орын табаягына сенемиз.

МЕКТЕБ ЯШАВЫННАН

Билимлер дуныясында куын сайын янъылык

Янъыларда Калинин авылынынъ С.Капаев атындагы мектебинде баслангыш класслардынъ окытувшылары, озъ ислерининъ тамамларын келтирип, бир юма узагында кызыклы шаралар озгардылар. Мектеб окытувшылары, озъ сулыплары ман боьлисип, баслангыш классларынынъ окытувшыларынынъ туьрли темаларга багысланган дерислеринде конакта болдылар. Сол юма басланаяктан алдын мектебинъ методи-

калык биригуьвининъ етекшиси Джамиля Бегали кызы Исакова баслангыш класслардынъ окытувшылары алдына план салган эди, эм окытувшылар сол планга коьре юмалыкты да озгардылар. Баслангыш класслардынъ окытувшылары да, окувшылары да бу юма ишинде коьп янъы затлар билдилер. Балалар озьлерининъ билимлеринде коьрсеттилер. Айырым терен билим коьрсеткен С.Арыкова, С.Тухтарова, А.Бийсултанова,

Ф.Сулейманова, А.Саламатова, Р.Арсланова, Н-Х.Манкаевке эм сондай баскаларга Сый грамоталар бердилер. Калинин авыл мектебинде бу юмады баслангыш класслардынъ окытувшылары бек кызыклы эм уйгынылы оьткердилер. Балалар да, орта, уьйкен класслардынъ окытувшылары да бек разы болып калдылар.

Г. ЯНГАЗИЕВА,
С.Капаев атындагы мектебинъ окытувшысы.

СПОРТ

Россияда биринши кере

Футбол бойынша 2018-нши йылдынъ чемпионаты – ол 21-нши савлай дуныядан футбол бойынша сборныйлардынъ сырасында 21-нши бириншилик. Онынъ тамамлав йолыгысы биринши кере Россияда уьстимиздеги 2018-нши йылдынъ 14-нши июниннен 15-нши июльге дейим болаяк. Ойыннынъ чемпионатлары Россиядынъ 11 каласында аьлиги заманга келисли 12 стадионларда оьтееклер.

Планга коьре чемпионатка 1 миллионга ювык аьдем келеек.

Солай ок олар уьшин косымша 62 гостиница ашылаяк. Телевизор ман савлай дуныя бойынша чемпионатты 3 миллиард аьдем караяк.

Чемпионатка аьзирлик коьруьв эм озгарув бойынша Россиядынъ Минкомсвязи мен методикалык маслагатлар, солай ок каравшыдынъ персонифицированный картасы – «Паспорт болельщика» (ян авырувшы паспортты) белгиленген.

Ян авырувшы паспортты– каравшыдынъ картасы Россияда 2018-нши йылда футбол бойынша дуныя

чемпионатында(ЧМ-2018) каравшылар кавыфсызлыгы уьшин бериледи. Сосындай картады аьр бир ЧМ-2018 футбол матчларына билетлерди сатып алган каравшы алмага тийисли. Каравшы <http://www.fan-id.ru> сайтында анкета толтырмага яде Ян авырувшы паспорттын беруьв орталыгында регистрация оьтпеге керек.

Ян авырувшы паспортты тегин эм баьри ЧМ-2018 матчларына бир кере эм тек бир аьдемге кулланув уьшин бериледи.

СОЦИАЛЛЫК ТАРМАГЫ

Балалы аьеллерди коьтергишлев

«Ногайский район» МО-сында Яшавшыларды социаллык яктан коршалав управлениеси граждандарга билдиреди, «2018-нши йылда тоьлевлердинъ, пособиелердинъ эм компенсациялардынъ индексациясынынъ коьэффициентин беркитуьв акында» (№74 26.01.2018й) РФ Оькиметининъ токтасына келисли балалары бар граждандарга патшалык пособиелердинъ, выплаталардынъ эм компенсациялардынъ индексациясынынъ коьэффициенти беркитилген, 2018-нши йылдынъ 1-нши февралиннен – 1,025.

Соны ман байланыста «Ногайский район» МО-сындагы УСЗН 2018-нши йылдынъ 1-нши фев-

ралиннен алып бала тувганда бир кере тоьленетаган пособиеди, аьскер куллыкшыдынъ шаркы авыр хатынына бир кере берилетаган пособиеди, аьскер куллыкшыдынъ баласына аьр ай сайын тоьленетаган пособиеди, аьр ай сайын бала карав ман байланыста тоьленетаган пособиеди индексацияды эсаплав ман тоьменде коьрсетилген оьлшемде тоьлейди:

– бала тувганда бир кере берилетаган пособие – 16759, 09 маьнет акша;

– аьскер куллыкшысынынъ шаркы авыр хатынына бир кере берилетаган пособие – 26539, 76 маьнет акша;

– аьскер куллыкшыдынъ баласына аьр ай сайын тоьленетаган пособие – 11374, 18 маьнет акша; аьр ай сайын биринши балады карав ман байланыста тоьленетаган пособие – 3142,33 маьнет акша;

– аьр ай сайын экинши балады карав ман байланыста тоьленетаган пособие – 6284,65 маьнет акша.

Соны ман бала тувганда бир кере тоьленетаган пособиединъ оьлшемининъ индексациясы 1,025 коьэффициентка тек бала 2018-нши йылдынъ 1-нши февралинде тувса, кулланылады.

З. АБЛЕЗОВА,
«Ногайский район» МО-сында УСЗН куллыкшысы.

ХАЛКЛАР АРА ВЫСТАВКА

Катнаспага боласыз

Москва каласында 29-31-нши март куьнлеринде кино эм телепроизводство уьшин алатлар, аьжетлер эм янъы технологиялардынъ Халклар ара XV выставка

озгарылаяк. Онынъ программа-сында – актуальли темаларга тоьгерек столлар, уьйкен экспертлер катнасувы ман мастер-класслар, семинарлар эм баска маьнели

шаралар оьтеек.

Выставкада тегин эсабында катнаспага болады, <http://ncps-expo.ru/> сайтында куьнибурын регистрация этпеге керек.

Нариман авыл яшавшысы
Имбет-Али Муртузалевич Кувандыковка
11-нши февральде 60 ясына толувы ман

Аданас деп сыйлаймыз,
Нагашакай деп суьемиз.
Алпыс йыллык мерекень
Алты кере айлансын.
Юрегиньнинъ кеньлигин,
Акылынънынъ байлыгын,
Йигитлигинъ, танълыгынъ
Савгалаган Кудайынъ.
Сени буьгуьн кутлаймыз,
Узак оьмир йораймыз.

Кутлавшылар: ездеси Хасанбий, аьптеси Базинет эм ийенлери.

Сургут каласынынъ кишкей яшавшысы
Кумисхан Сулеймановна Динисламова
7-нши февральде 1 ясына толганы ман

Кумисхан, бизим таьтли
баламыз,
Мине етти энъ биринши
мерекень,
Сага бу куьн куьезленип
айтамыз.
Болсын дайым йольнъ ашык
эм бек кень.
Уныгъымыз, наьсип сага йорайык,
Яшавдагы баьри мырадынъ
толсын деп.

Кутлавшылар: тетеси Салият, Иса Бекмурзаев, Мурат Курманов,
Рита Динисламова аьеллери мен.

ЯШАВШЫЛАР ЭСИНЕ

Орталык пан пайдаланынъыз

«МРСК Северного Кавказа» Акционерлик ямагатында Сырт-Кавказ федеральный округта электроэнергияды кулланувшыларга контакт-орталык аьрекет этеди.

Контакт-орталык сутка узагында, байрам эм тыншаюв куьнлеринде де куллык этеди. Россия федерациясында яшайтаганлар 8-800-775-91-12 номерге тегин занъ сокпага боладылар.

Электроэнергияды кулланувшылар контакт-орталыкка занъ сокканлар тоьмендеги билдируьвлер алмага боладылар:

- электроэнергияды йиберуьвде уьзилуьвлер, токтавлар яде кемитуьвлер акында;

- электроэнергиядынъ техникалык регламентларга эм баска

шарт талаплавларга келиспеви акында;

- технологиялык косылуьвлар акында;

- электроэнергияды йиберуьв бойынша аьжет битируьв акында;

- электроэнергияды эсаплавды уйгынлав акында;

- кулланылган электроэнергия уьшин эсап коьруьв эм борышлар акында;

- электроэнергияды кулланувшыларды аьжетсизлевди уйгынлав, приемга язылуьв ПАО «МРСК Северного Кавказа» www.mrsk-sk.ru. официальной сайтын кулланув акында билдируьвлер алмага болады.

М. ГИТИНАСУЛОВ,
управляющий директор.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ коллективи ис йолдасымыз Лиза Бекмурзаевага суьйикли аьптеси Роза Амитовна Заретовадынъ дуныядан таювы ман байланыста авыр кайгысын боьлиседи, ога эм кардаш-ювыкларына бассавлык йорайды.	«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ коллективи авыл хабаршымыз Сраждин Межитовка суьйикли иниси Шамсудиннинъ топырак болувы ман байланыста кайгырувын билдиреди, ога эм кардаш-туьвганларына бассавлык йорайды.	«Юлдыз» балалар бавынынъ куллыкшылары Роза Амитовна Заретова капылыстан дуныядан тайганына каты кайгырадылар, онынъ аьелине эм кардаш-туьвганларына бассавлык йорайдылар.	Терекли-Мектебинъ Кадрия атындагы школасынынъ окытувшылар коллективи Сабират Абдурахмановна Межитовага ян косагы Шамсудиннинъ топырак болганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, ога эм онынъ кардаш-туьвганларына бассавлык йорайды.	КПРФ Ногай район комитети Сраждин Залимханович Межитовка иниси Шамсудиннинъ дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, ога эм кардаш-туьвганларына бассавлык йорайды.	Карагас авыл орта школасында бирге окыган тенъдослары Куьнтуьв Эдильбаевке суьйикли увылы Тунъгатар замансыз топырак болганы ман байланыслы каты кайгырувын билдиредилер, ога эм кардаш-туьвганларына бассавлык йорайдылар.
--	---	--	---	--	--